

KANSALAISYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 1/2020

Aika: 26.3.2020 klo 13-15.00

Paikka: Skype

Osallistujat:
(varajäsen suluissa)

- (x) Kristiina Kumpula, Suomen Punainen Risti (pj.)
- (-) Mikko Salonen, Suomen Olympiakomitea ry (varapj.)
- (-) Riina-Riikka Heikka, ulkoministeriö
- (-) (Ville Cantell, ulkoministeriö)
- (x) Johanna Suurpää, oikeusministeriö
- (-) (Markus Tervonen, oikeusministeriö)
- (x) Paavo-Petri Ahonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- (x) (Henni Axelin, opetus- ja kulttuuriministeriö)
- (-) Harri Martikainen, sisäministeriö
- (-) (Leena Seitovirta, sisäministeriö)
- (x) Markus Seppelin, sosiaali- ja terveysministeriö
- (-) (Kirsi-Maria Mämlund, sosiaali- ja terveysministeriö)
- (-) Päivi Järvinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- (-) (Antti Joensuu, työ- ja elinkeinoministeriö)
- (x) Markku Mölläri, valtiovarainministeriö
- (-) (Johanna Nurmi, valtiovarainministeriö)
- (x) Riitta Rönn, ympäristöministeriö
- (-) (Pekka Harju-Autti, ympäristöministeriö)
- (-) Eero Ylinen, Suomen Kuntaliitto ry
- (x) (Päivi Kurikka, Suomen Kuntaliitto ry)
- (x) Tapio Litmanen, Jyväskylän yliopisto
- (-) (Arttu Saarinen, Turun yliopisto)
- (-) Joonas Mikkilä, Suomen Yrittäjät ry
- (-) (Jenni Rajahalme, Suomen Nuorkauppakamarit ry)
- (-) Ilmari Nalbantoglu Suomen Olympiakomitea ry
- (x) (Kaisa Leikola, Suomen Partiolaiset ry)
- (x) Anna Munsterhjelm, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry
- (-) (Liisa Partio, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry)
- (x) Sari Aalto-Matturi, MIELI Suomen Mielenterveys ry
- (-) (Vappu Taipale, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry)
- (x) Mari Pennanen, Svenska Studieförbundet r.f.
- (-) (Riitta Vanhatalo, Suomen Kotiseutuliitto ry)
- (x) Marianne Heikkilä, Marttaliitto ry
- (-) (Tauno Linkoranta, Suomen Kylät ry)
- (-) Milla Pyykkönen, Naisasialiitto Unioni ry
- (x) (Tomi Timperi, Miesjärjestöjen keskusliitto ry)
- (x) Dora Puhakka, Moniheli ry
- (-) (Pekka Aikio, SámiSoster ry)
- (x) Elina Varjonen, Kansalaisareena ry
- (-) (Sakari Möttönen, Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry)

Sihteeristö: Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö (pääsihteeri)
Liisa Männistö, oikeusministeriö

Kutsutut asiantuntijat: Finanssineuvos Katju Holkeri, VM
Projektipäällikkö Eeva Kaunismaa, VM
Suunnittelija Matti Kuivalainen, VM
Vanhempi konsultti Katri Sarkia, Demos Helsinki
VTK Laura Saarinen

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13. Todettiin läsnäolijat ja käytiin läpi kokonaan Skypen välityksellä järjestettävän kokouksen käytänteet.

2. Esityslistan ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 2.1)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja muutoksitta. Hyväksyttiin esityslista todeten, että asiakohdan 3.1 esittelee sihteeristön sijaan Laura Saarinen.

3. Kansalaisyhteiskunnan osallistumisen vahvistaminen

3.1 KANE-kysely: Järjestöjen rooli ja osallisuus valmistelussa ja päätöksenteossa (liite 3.1)

Alustavat tulokset ja kyselyn hyödyntämisen mahdollisuudet
Laura Saarinen

Laura Saarinen esitteli KANEn järjestökyselyä ja sen taustaa. Kyselyllä kartoitettiin järjestöjen kokemuksia ja näkemyksiä osallisuudesta valmistelussa ja päätöksenteossa. Kyselyyn tuli yhteensä 211 vastausta. Siihen osallistui eri kokoisia ja eri sektoreita edustavia järjestöjä ympäri Suomen. Analyysi valmistuu 10.4.2020, jonka jälkeen työjaosto ottaa sen käsittelyynsä.

Keskustelussa toivottiin selvennettävän, mitä hallinnollisia esteitä vapaaehtoistyössä on, ja mitä ovat tähän liittyvät ratkaisut. Hyvinä kehityssuuntina mainittiin yhdistyslain uudistus sekä uusi, pienkeräykset mahdollistava rahankeräyslaki. Haasteet puolestaan liittyvät esimerkiksi tulorekisterin aiheuttamaan hallinnolliseen kuormitukseen erityisesti pienissä järjestöissä. Tuotiin myös esille vapaaehtoistyön tekemiseen liittyvä riittämätön informaatio-ohjaus säännöksistä ja ohjeista sekä tulkintojen epäyhdenmukaisuus viranomaisissa.

Todettiin, että kyselyn tulokset osoittavat pääasiassa myönteistä kehitystä järjestöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Hallinnon kannalta olisi mielenkiintoista saada yksityiskohtaisempaa tarkastelua myös kuulemisten yhdenvertaisuudesta: minkätyyppisiä järjestöjä kuullaan useammin, ja kenen osallistuminen on vaikuttavaa. Huomautettiin, että järjestöjen on myös tärkeää pohtia oman toimintansa avoimuutta ja osallistumismahdollisuuksia.

3.2 [Kohti 2020-luvun kansalaislähtöistä julkishallintoa -strategiahanke](#) (liite 3.2)

Kuuleminen strategian valmistelusta: mitä ihmislähtöinen ja muutосkykyinen julkinen hallinto vuonna 2030 tarkoittaa konkreettisesti?

Projektipäällikkö Eeva Kaunismaa, valtiovarainministeriö

Eeva Kaunismaa esitteli julkisen hallinnon strategian valmistelua, joka sisältyy hallitusohjelmaan. Strategian tavoitteena on linjata hallinnon muutostavoitteita ja muutосkykyä 2030-lukua varten. Julkisen hallinnon strategian periaatelinjausten oli tarkoitus valmistua kesäksi, mutta nykyolosuhteista johtuen prosessi viivästyy loppuvuoteen, jotta keskeiset sidosryhmät, kuten kunnat ja järjestöt pääsisivät osallistumaan valmisteluun. Kaunismaa kertoi, että strategian laatimisen yhteydessä on tarkoitus järjestää verkkoaiivorihiä sekä mahdollisesti otakantaa.fi-kuuleminen. Nämä ovat parhaillaan suunnitteilla.

Strategiatyössä pyritään pitämään horisonttina 2030-lukua. Suomi ja suomalainen julkishallinto ovat pitkään menestyneet hyvin kansainvälisissä vertailuissa. Toisaalta muun muassa väestökehitys ja ilmastonmuutos vaikuttavat yhä enemmän julkiseen talouteen. Strategian valmistelussa pohditaan esimerkiksi, miten pidetään kiinni niistä hyvistä asioista, joita meillä on, ja samalla uudistetaan se mikä on välttämätöntä. Kaunismaa korosti, että julkisen hallinnon ja strategian perustana ovat oikeusvaltioperiaate ja demokratia sekä mahdollisuus tuottaa tehokkaasti palveluja.

Keskustelussa tuotiin esille luottamusyhteiskunnan säilyttämisen tärkeys. Nykyään varoitetaan usein internetin vaaroista ja väärän tiedon levittämisestä. Tulevaisuudessa, kun yhä enenevässä määrin siirrytään digitalisuuteen, tulisikin pohtia, tunnistetaanko digitalisaatioon liittyvät riskit, jotka vaikuttavat luottamukseen. Tärkeitä kysymyksiä ovat, miten julkisen hallinnon tulisi viestiä asioista tulevaisuudessa, ja miten henkilökohtaisten kontaktien väheneminen vaikuttaa julkisen hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutukseen.

Keskustelussa nostettiin myös esille paitsi ministeriöiden, myös eri sektoreiden välisen yhteistyön tärkeys. Tulevaisuudessa poikkihallinnollisuus ja yhdessä tekeminen tulevat olemaan yhä keskeisemmässä asemassa.

Todettiin, että kansalaisjärjestöillä on hyvät käytännöt digitaaliseen osallistumiseen. Nuorten osalta on tärkeä ottaa huomioon, että osallistumisesta annetaan palautetta, ja että aktiivisuus myös johtaa tuloksiin. Keskustelussa tuotiin myös esiin se, että kansalainen näyttäytyy hallinnolle yhä useammin asiakkaana tai asiakasasiantuntijana. Valmistelussa tulisikin kiinnittää huomiota siihen, miten voitaisiin paremmin vaalia ideaa kansanvallasta ja kansalaisesta, joka on päätöksentekijä ja aktiivinen toimija. Kysymyksenä nostettiin esille myös se, tunnistavatko uudet sukupolvet hallinnossa riittävässä määrin mitä kansalaisyhteiskunta on. Ratkaisuksi esitettiin, että kansalaisyhteiskunta voi muuttaa julkista hallintoa ainoastaan ”altistusten” eli kohtaamisten ja dialogin kautta.

Samalla tulee kuitenkin ottaa huomioon kansalaisyhteiskunnan moninaisuus. Luottamuksen luomisen kannalta oleellista on myös kansalaisyhteiskunnan mukaan ottaminen riittävän aikaisessa vaiheessa ja erilaisten kumppanuuskokeilujen tekeminen.

Keskustelussa tuotiin esiin, että yhteiskunta kulkee jatkuvasti kohti elinkeinoelämän diskurssia. Myös osallistumisen lyhytjänteisyys on noussut trendiksi. Toisaalta hyvänä pidettiin sitä, että moderni teknologia mahdollistaa yhä nopeamman reagoinnin ja osallistumisen.

Yksi tärkeä näkökulma, joka tuotiin esiin keskustelussa, on kansalaisjärjestöjen tiedontuotannon ulottuvuus. Kansalaisjärjestöjen omaehtoinen tiedontuotanto palvelee parhaimmillaan tietoon perustuvaa päätöksentekoa, ja sen resurssit on varmistettava. Lisäksi julkisen hallinnon strategiassa olisi osoitettava, kuinka järjestöt voivat tehdä yhteistyötä hallinnon kanssa, jotta selvitettäviin asioihin saadaan tuotettua tietoa.

Tulevaisuuden kannalta tärkeinä kysymyksinä nousivat lisäksi esille johtamisen ja osallisuuden johtamisen kysymykset, yhdessä tekemisen ja yhteisen kielen ja kulttuurin juurruttaminen hallintoon sekä uudenlaiset työtavat ja uudenlaiset osaamiset. Haastettiin julkishallintoa myös ottamaan oppia järjestöjen hyvistä edellä mainituista käytännöistä.

Lopuksi sovittiin, että järjestöt voivat vastata VM:n strategiaa koskeviin kysymyksiin kirjallisesti myös kokouksen jälkeen. VM toivoo myös, että KANE osallistuu strategian jatkovalmisteluun, ja lisäksi se suunnittelee KANE-kyselyn (kohta 3.1) hyödyntämistä strategian valmistelussa. Todettiin, että KANEn kannalta julkisen hallinnon strategia on keskeinen väline kansalaisyhteiskuntakysymysten huomioimiseksi julkisen hallinnon valmistelussa, ja KANE osallistuu mielellään valmistelutyöhön jatkossakin.

3.3 OECD:n avoimen hallinnon työ (erityisesti Civic Space Scan) (liite 3.3)

Finanssineuvos Katju Holkeri, valtiovarainministeriö

Katju Holkeri esitteli OECD:n avoimen hallinnon työtä (erityisesti Civic Space Scan). Avoimen hallinnon toimintaohjelman yksi toiminta-alue on hallinto mahdollistajana. OECD:ssä on perustettu virallinen työryhmä avoimelle hallinnolle, avoimuudelle ja tilivelvollisuudelle, innovatiivisille osallistumismuodoille sekä julkiselle viestinnälle. OECD:llä on valmisteilla raportti julkiseen viestintään liittyvistä hyviistä käytännöistä.

Holkeri kertoi, että Suomelle on tarjoutunut mahdollisuus osallistua maakohtaiseen Civic Space Scan -tutkimukseen. Suomi haluaa toimia esimerkkinä ja olla ensimmäinen maa, joka sen tilaa. Erityisenä tavoitteena on varmistaa ja myös vahvistaa edelleen luottamusta. Tutkimus tuo siihen tietopohjaa ja kehittämisspektiiviä. OECD tulee haastattelemaan eri toimijoita Suomessa, ja jatkossa tutkimuksen avulla saadaan käyttöön myös vertailevaa tietoa. Aikataulu etenee siten, että VM keskustelee toukokuussa OECD:n kanssa tutkimuksen arviointikehikosta. OECD:n luottamusarviointi on myös käynnistynyt. Siinä mitataan kansalaisten luottamusta eri instituutioita kohtaan. Arviointi valmistuu vuoden kuluttua.

Lisäksi Holkeri kertoi, että VM:n organisoima aluekierros (avoin hallinto ja julkinen johtaminen) siirtyy syksylle.

3.4 Kansalaisjärjestöakatemia

Holkeri esitteli myös alustavia suunnitelmia kansalaisjärjestöakatemian järjestämiseksi. Kansalaisjärjestöt ehdottivat ideaa Avoimen hallinnon toimintaohjelman valmisteluvaiheessa. Akatemian tavoitteena on, että hallinnolla olisi paremmin tietoa kansalaisyhteiskunnasta ja enemmän osaamista kansalaisyhteiskunta-asioihin liittyen. VM suunnittelee tilaisuutta lokakuulle.

Todettiin, että KANE on kiinnostunut osallistumaan akatemian suunnitteluun, mutta samalla toivoo myös pitkäjänteisempiä toimia. On hyvä pilotoida asia mutta on myös tärkeää luoda vakiintuneita toimintatapoja.

4. Työjaoston nimeäminen 2020-2021 (liite 4.1)

Hyväksyttiin KANEn työjaoston kokoonpano kaudelle 1.5.2020-8.2.2021. Kokoonpanoon ei tullut muutoksia.

5. Muut asiat

- Wilhelmsson kertoi, että kansalliseen demokratiaohjelmaan 2025 sisältyvät parlamentaariset työryhmät on juuri asetettu ja niiden työ alkanut. Työssä tullaan kuulemaan myös KANEa. Mietintöjä odotetaan vuoden 2021 toukokuussa. Wilhelmsson jatkoi, että demokratiaohjelman toimintasuunnitelma on perjantaina 27.3. oikeusvaltion kehittämisen ja sisäisen turvallisuuden ministeriryhmässä hyväksyttävänä.
- Puheenjohtaja kertoi KANEn ministeritapaamisista STM:ssä, VM:ssä ja OKM:ssä. Kaikkien ministeriöiden toive oli, että dialogista keskustelua muuttuvasta yhteiskunnallisesta osallisuudesta ja kuulemisen menetelmistä jatketaan. Lisäksi KANE toivoo valtioneuvostotasosta tapaamista kansalaisyhteiskunnan kehittämisestä, mutta aikataulu huomioon ottaen tämä voisi toteutua aikaisintaan loppuvuodesta.
- Todettiin KANEn jäsenen vaihdos Avoimen hallinnon toimintaohjelmaa toimeenpanevassa työryhmässä (Sari Aalto-Matturin/MIELI tilalle Ilmari Nalbantoglu/Olympiakomitea).
- Keskusteltiin etäosallistumisesta yhdistyksen kokouksiin. Todettiin, että tämä edellyttää sääntömuutosta ja liittokokouksessa todettua vaaliohjesääntöä. Sostella on aiheesta hyviä aineistoja, joita voisi hyödyntää.

6. Seuraava kokous

8.6.2020 klo 13-15

3.9.2020 klo 13-15

25.11.2020 klo 13-15

Merkittiin tiedoksi.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:58.